

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

10 Vtrùm licita sit emptio census vtrimque redimibilis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

Redimere eadem moneta.

moneta non esse mutandam. Secundò, Si vtrunque par erat dubium an esset augenda an minuenda. Tertio, Si certum erat aestimationem augendam, & emptor statuerat pecuniam suam in illud tempus seruare: tunc enim ratione damni, quod patitur, pecuniam illam tunc exponendo, potest tale pactum apponere. Quarto, Si tantu emerem quanti emi solent irredimibiles; tunc enim non teneor reuendere. vnde possum exigere vt eadem moneta redimat, si redimere voluerit. hoc tamen non habet locum in Belgio. nam Carolus V. in sua ordinatione, qua census irredimibiles vult posse redimi eodem pretio quo primùm venditi sunt, statuit vt id fiat ea moneta, & secundum eum valorem accepta, quem ipse vltimò imposuerat: non autem secundum valorem antiquum. Vbi tamen non vetat, quin si monetam valde excrefcere contigerit, possit redimi secundum eum valorem monetæ, quem pro tempore habuerit: non enim intendit venditores grauare, sed illis consulere.

50

Dico Secundò, Extra hos casus tale pactum non esse licitum. vnde si census redimibilis ematur pretio ordinario, & addatur pactum, vt venditor quando redimere voluerit, eadem moneta redimat, hoc pactum est iniuum, nec obligat in conscientia. Probat, quia emptor non dat nisi pretium census absolute considerati, v. g. 16. in singula, & præterea imponit venditori graue onus, magno pretio aestimabile; pro quo onere, neque dat quidquam, neque ipse vicissim aliquid incommodum æquale in se suscipit. ergo non est æqualitas inter emptorem & venditorem. Confirmatur, quia quando emptori vel rei imponitur aliquod onus a venditore, quod non requiritur ex vi contractus; potest emptor exigere compensationem: ergo similiter quando ab emptore venditori onus imponitur, potest venditor præter iustum pretium census, compensationem illius oneris exigere, vt sit æqualitas.

D V B I T A T I O I X.

Vtrum emptio census, cum pacto vt non possit redimi nisi ante vel post certum tempus, sit licita.

51
vt non possit redimi nisi ante certum tempus.

Respondeo & Dico Primò, Absolute licitum est emere censum cum pacto vt non possit redimi nisi intra certum tempus; (v. g. intra decennium) ita vt si intra illud tempus non redimatur a venditore, fiat irredimibilis. Ita Gabriel d. 15. q. 12. a. 2. conclus. 4. Sorus supra art. 3. Couar. l. 3. var. c. 8. n. 7. Medina de vfura, q. 15. dub. 1. §. Aduerte tamen. Probat, quia talis emptio nis exemplum habemus Letit. 25. v. 29. vbi dicitur, *Qui vendiderit domum intra vrbis muros, habebit licentiam redimendi, donec vnus impleatur annus. si non redemerit, & annus circulus fuerit enolutus, emptor possidebit eam & posteri eius in perpetuum, & redimi non poterit, etiam in Iubileo.* Secundò, Tale ius est certo pretio aestimabile: ergo iuste poterit eo vendi. Tertio, Licitum est emere censum irredimibilem absolute; ergo etiam licitum emere perpetuum irredimibilem sub illa conditione: nam illa conditio est in fauorem venditoris. Quarto, Quia sæpè potest esse iusta occasio tale pactum apponendi; vt si intra illud tempus occurrat

essent occasiones emendi res frugiferas, vel census irredimibiles, quæ putarentur non habenda postea; tunc enim ratione lucri cessantis, possit tale pactum apponere.

Notandum tamen, pretium talis census debere esse maius, quàm si semper maneret redimibilis; & minus, quàm si absolute esset irredimibilis, vt per se patet. Item quò tempus illud, quo libertas relinquatur, est longius, eò debet pretium esse minus; & quò tempus illud est breuius, eò debet esse maius; vt rectè notauit Medina.

Dico Secundò, Licitum etiam est emere censum cum pacto vt possit redimi post certum tempus, v. g. post decennium, ita vt ante redimi nequeat. Patet ex iisdem Auctoribus. ratio ferè est eadem: quia licitum est emere censum cum pacto vt perpetuò redimi possit, & cum pacto vt nunquam redimi possit; ergo etiam cum pacto, vt ante certum tempus non possit; post autem illud tempus possit. hic autem pretium eò maius esse debet, quò tempus est longius, quo redimere non licet; & eò minus, quò hoc tempus est breuius. quòd si tempus, quo non possit redimi, sit paucorum annorum, hoc onus plerumque est parui momenti.

D V B I T A T I O X.

Vtrum licita sit emptio census vtrunque redimibilis.

Suppono licitam esse emptioem census redimibilis ex parte venditoris: (id est, cum pacto, vt venditor possit redimere quando voluerit) tales enim sunt census, quos approbant Pontifices, vt infra dicemus. Sed difficultas est, Vtrum emptio talis census possit adici pactum in fauorem emptoris, nempe vt emptor possit illum reuendere, quando voluerit, vel resolueret contractum, recepto quod dedit.

Sorus l. 6. q. 5. art. 3. concl. 1. censet tale pactum esse vfurarium, ratio ipsius est, quia vbiunque datur pecunia cum pacto eandem rursus recipiendi & aliquid vltra fortem, illic vfura vel patet, vel later: atqui hoc fit dum das 1000. aureos, ea lege vt quotannis recipias 50. donec refundat fortem, & vt reddat illam, quando petes: ergo.

Resp. tamen, contrariam sententiam esse probabilem, & speculatiuè verioem, hanc enim tenet Gabriel d. 15. q. 12. art. 2. conclus. 4. & art. 3. ad 3. contra 4. concl. Conradus q. 84. post 5. conclus. 5: Circa eam solutionem, & corollario primo, vbi docet, venditioni census posse apponi pactum multis modis, Primò, Vt neuter habeat potestatem resoluedi contractum. Secundò, Vt solus venditor habeat. Tertio, Vt solus emptor.

Quarto, Vt vterque, fructibus minimè in sortem computatis. Nec obstat quòd Gabriel in respon. ad 3. argumentum contra 4. conclus. addat: *Verum hoc dico recitatiuè & probabiliter. sciens quosdam DD. notabiles hac scripsisse. offero tamè ex animi peritorum.* Sic enim loqui solemus ad declinandam inuidiam, quando aliquid noui & receptæ opinionis aduertum ex nostra sententia profertur. quamuis ibi etiam aperte fateatur sententiam illam esse probabilem, & a notabilibus DD. teneri. Simile quid addit Conradus; sed argumenta eius qua in 5. concl. & in corol. 1. & 2. in-

52
Pretium huius census.

53
vt non possit redimi nisi post certum tempus.

54
Pretium.

55

Redimibilis ex parte emptoris.

56
Pactum venditioni census variè apponi potest.

culcat, satis indicant quid in animo prober. Idem expressè tenet Ioannes Medina qu. 15. de Vtura dub. 5. Petrus Atragon. q. 78. art. 4. & optimè Gregorius à Valentia 2. 2. disp. 15. q. 22. puncto 6. & q. 25. puncto 2. ubi etiam refert eandem sententiam à multis doctissimis Theologis Romæ in quadam consultatione, cui ipse interfuerit anno 1581. probabilem esse iudicatam; et si ob periculum usurarum minimè suadendam. Probatur Primò, Venditor potest vendere censum cum pacto ut possit redimere quando voluerit, & ut emptor teneatur tunc censum seu litteras census reddere, ut omnes fatentur: ergo similiter emptor potest emere censum cum pacto, ut possit illum reuendere & reddere venditori, & ut tunc venditor teneatur illum redimere. consequentia patet à paritate rationis; si enim venditor potest sibi tale ius reseruare, & talem obligationem emptori imponere, ad rem, quam alienat, recuperandam; cur emptor non possit sibi simile ius reseruare, & similem obligationem imponere venditori, ad recuperandam pecuniam, quam alienat?

57 Dices, Esse disparitatem rationis; quia dare pecuniam cum obligatione ad eam reddendam, est mutuare, non emere: dare tamen rem aliam vendibilem pro pretio, cum obligatione ad illam restituendam, non est mutuare, sed vendere cum pacto redimendi: ergo est dispar ratio.

Resp. Dupliciter posse dari pecuniam cum obligatione ad eam reddendam. Primò, si detur immediatè pro simili pecunia eiusdem valoris, cum obligatione ut illa post aliquod tempus reddatur; & tunc est mutuum. Secundò, si detur immediatè pro re aliqua vendibili, cum obligatione ut venditor illam rem post aliquod tempus redimat, & pro ea pretium restituat: & tunc est vera emptio. hoc modo fit in proposito; non enim emptor census dat pecuniam immediatè pro pecunia refundenda in redemptione, sed pro censu; neque obligat alterum ut reddat pecuniam pro pecunia accepta, sed ut recipiat rem, seu ius quod vendit, & reddat pro ea iustum pretium.

Solutio eiusdem. Quidam vir doctus prædictam rationem conatur infringere, negando imponi onus emptori, dum cogitur admittere redemptionem. Quia, inquit, venditioni censuum id per se coniunctum est, ut non habeat effectum perpetuum; ac proinde ut possit à venditore redimi. Secus de venditione aliarum rerum. Rationem diuersitatis adfert, ex fine venditionis censuum & aliarum rerum. qui enim vendit censum, non intendit alienare rem aliquam, qua non indiget, sicut qui res alias vendit; sed in necessitate constitutus ne magis egeat, in bonis frugiferis sibi necessariis census constituit, sperans se felicioribus annis exoneraturum. Intendit itaque censum redimibilem vendere; quod & emptor intendere debet. Hinc sequitur, inquit, si rem pepitus inspiciamus, facultatem redimendi venditori reseruatum, non esse propriè conditionem grauantem emptorem, sed ipsi contractui natiuam.

Refuatur. Resp. Si illud ius venditori reseruatum, dicatur non esse onus emptori, sed quod compensetur, dum minuitur pretium census, sic fateor non esse onus; sed simili modo dicitur non esse onus venditori, quod emptor sibi ius reseruet, quia id compensatur aucto pretio. Quod autem sit verum onus, patet Primò, Quia omnis obligatio in futu-

Illam obligationem esse vitium.

rum quam quis magno cuperet redimere, est onus: atqui hæc obligatio quæ imponitur emptori, ut teneatur admittere resolutionem contractus censualis, est talis obligatio; ergo est onus. Secundò, Hæc obligatio potest ei esse valde incommoda: quia etiam si offerant se occasiones pretij utilissimè impendendi, non tamen potest illud repetere, & tamen venditor potest illud refundere quando id ipsi erit inutile, vel damnosum, ut cum pretium pecuniæ est auctum, vel cum est magna pecuniæ copia, & nulla fructifera sunt venalia. Tertio, Si vendam tibi agrum meum reseruato iure redimendi, impono tibi onus; ergo similiter si vendam tibi ius fructuum, v.g. 10. modiorum, in agro reseruato iure redimendi, censcor tibi onus imponere.

Dices, Esse disparem rationem; quia est de natura census consignatiui, ut possit redimi pro voto venditoris. vnde non est onus distinctum. Sed hoc non est verum; nam plurimi sunt census, qui non possunt redimi, qui tamen sunt verissimi & perfectissimi census. Deinde census per se est ius percipiendi fructus ex re alterius, quòd absolute translatum est perpetuum. Itaque verum non est hanc esse naturam censuum, ut possint redimi; aut venditioni censuum per se conuenire, ut non habeat effectum perpetuum. fateor plerumque census ita vendi, sed non semper; nec emptores tenentur tales emere, sed possunt exigere, ut redimi nequeant. tales enim ipsum ius civile admittit tãquam minimè suspectos; & si non admitteret, saltem ius naturæ & gentium admittit; de quo nobis hîc est sermo. Loquimur enim de iustitia huius contractus spectato iure naturæ & gentium. Neque peccant emptores contra iustitiam, etiam si fini vendentis se non accommodent. parum enim ad iustitiam contractus & rerum æqualitatem refert, quo sine venditio fiat.

Secundò Probatur, Ideò venditor iuste potest emptori imponere obligationem reuendendi; quia hoc onus potest compensari, tantò minoris rem vendendo: atqui obligatio, quam emptor imponit venditori ad rem redimendam, potest similiter compensari ad æqualitatem; tantò plus emendo: (non enim est infiniti pretij) ergo similiter potest imponi. Confirmatur, quia emptor census potest pacisci cum tertio, ut ille teneatur censum à se emere quando placuerit: ergo simile pactum potest inire cum venditore.

Dices, Nullus venditor sponte talem obligationem admittit; si ergo admiserit, coactè id faciet. atqui iniquum est cogere ad aliquam obligationem ultra naturam contractus. Deinde si illam obligationem redimendi suscipiat, peribit veritas emptionis, & ex emptione fiet mutuum. vnde ex vi mutui pensiones percipiet, quod est usurarium.

Resp. Primò, negando maiorem; quia illa obligatio ex æquo compensatur, dum emptor dat maius pretium soluendo 20. in singula, cum aliàs sine tali obligatione non solueret nisi 16. in singula. Itaque illa obligatio non est venditori notabiliter onerosa. Confirm. Quia quando emptor volet resoluere contractum, facile inueniet sortem vendendo alicui censum ordinariũ, seu redimibilem ex parte venditoris. vnde patet illum minus lædi tali censu vtriusque redimibili quàm censu ordinario. Deinde distingo minorem. Dupliciter potest quis cogi ad aliquam obligationem ultra

58 Obligatio illa potest compensari.

Obiectio cuiusdam.

Resp.

ultra

ultra naturam contractus. Primò, Ex vi solius contractus principalis, absque iusta compensatione illius obligationis: & hoc est iniquum; neque hic fit, vtolensum est. Secundò, Per distinctum contractum, saltem implicitum, & iusta compensatione; & sic non est iniquum, sed iustum & quotidianum. possum enim nolle inire vnum contractum absque alio contractu.

Ad alteram rationem, Nego per hoc perire veritatem emptionis. Si enim ex eo quòd obligo venditorem ad restituendum pretium rei venditæ, quando cupiam contractum resolvere, emptio vertitur in mutuum; nulla emptio cum pacto retrovenditionis ex parte emptoris erit licita; nec emptor poterit lucrari fructus rei, sed tenebitur computare in sortem: quod falsum esse ostendimus cap. 21. dubit. 14. estque contra Couarr. & alios multos DD. Similiter in societate mercaturæ, contractus societatis & conductio operarum vertetur in mutuum, si socius cui pecunia traditur, obligatur iusto pretio ad præstandum periculum fortis. Quod et si Sorus concedat, Couarr. tamen & alij negant; & falsum esse ostendimus cap. 25. dub. 3. itaque non per hoc emptio vertitur in mutuum. Rationem attulimus supra n. 57. in respons. ad 1. replicam.

Pro obligatione potest peti mutua obligatio.

Teriò, Si petas à me vt emam à te censum, possum vicissim à te petere vt emas post aliquod tempus à me domum, idque in pactum deducere: (nam pro obligatione licita, potest peti mutua obligatio) ergo similiter possum petere vt post aliquod tempus eundem censum redimas. si enim possum in pactum deducere, teque obligare vt emas à me rem aliam; cur non etiam vt eandem, quam mihi vendidisti, redimas?

Quartò, Hoc pactum potest addi emptioni aliarum rerum, v. g. agrorum, domorum, animalium, vt dictum est cap. 21. dubit. 14. cur non etiam emptioni censuum? vnde Couarruias, dñ lib. 3. variat. cap. 2. nu. 3. admittit hoc pactum in aliarum rerum emptione, & n. 4. negat in emptione censuum, *de usura* docet.

59 Quintò, Pacta quæ seorsim fieri possunt, ita vt neutrum destruat alterum, etiam fieri possunt iunctim: (quæ enim seorsim iusta sunt, etiam simul iuncta sunt iusta) atqui hæc pacta seorsim fieri possunt, qui enim emit censum, redimibilem ex parte solius venditoris, 100. aureis, ei debentur quotannis 6. aurei & quadrans; sed hic potest inire pactum cum venditore vt quotannis non soluat nisi 5. aureos, & vt pro reliqua parte se obliget ad redimendum, quando emptori placuerit: illa enim obligatio videtur satis compensari, si quotannis condonetur pro ea vnus aureus & tres regales.

Pretium huius census.

60 Hæ rationes satis probant, probabile esse, hoc pactum emptioni census realis apponi posse. nam licet totum rei dominium emi potest cum pacto redimendi in fauorem vtriusque appposito; ita etiam ius fructuum, quod est veluti pars dominij. Si verò agatur de emptione census personalis, maior est difficultas. Sed Auctores citati etiam de hac intelligendi sunt: nam generatim loquuntur. Imò Gabriel, Medina, & Valencia expressè de hac agunt: & iisdem rationibus probatur: nam sicut census realis est ius quoddam certo pretio vendibile, ita & census personalis: vnde eadem rationes vtrobiusque locum habent.

61 Ex his sequitur, cum in Belgio ematur com-

muniter census personalis, redimibilis ex parte solius venditoris, 16. in singula, non fore illicitum (vbi lex positua non obstat) emere censum personalem vtrimque redimibilem 20. in singula. nam onus illud, quod imponitur venditori ad redimendum quando placuerit emptori, satis videtur compensari dum tantò plus emitur. Confirmatur, quia non magis grauatür tali censu, quam censu personali ordinario; imò minus. qui enim vendidit talem censum, v. g. 100. aureis, quotannis non soluit nisi 5. aureos, & quando egerit redimere, facillè inueniet pretium, vendendo alteri censum ordinarium 100. aureis, qui pendet sex aureos & quadrantem. itaque singulis annis vnum aureum & quadrantem minus dedit in censu vtrimque redimibili, quam debuisset dare si fuisset census ordinarius.

Pretium in Belgio talis census.

Hoc modo videntur posse excusari contractus quidam valde vsitati; quibus solet pecunia pupillorum tradi mercatori vel alteri pro vsura quincunce, id est, pro quinque in 100. & quamuis contrahentes non cogitent expressè de censu vtrimque redimibili; tamen videntur implicite in illum consentire; dum is, qui pecuniam tradit, intendit hoc lucrum percipere omni modo quo iuste id fieri potest, & alter intendit pro eo titulo, quo ille accipit, dare. qua de re aliquid dictum est sup. cap. 20. dub. 12. vide plura apud Valentiam disput. 5. q. 25. pun. 2. Verum hic modus contrahendi merito in posterum deberet vbiq; prohiberi.

62 Pecunia pupillorum & vsura pupillares.

Petes, Vtrum licita sit emptio census cum pacto vt non possit redimi nisi velit emptor, & ipso volente debeat redimi?

63 Redimibilis pro solius emptoris arbitrio.

Resp. Ex natura rei esse licitam, modò iusto pretio fiat; quod sanè deberet esse maius, quam pretium census absolute irredimibilis. Ratio est, quia ex parte venditoris est absolute irredimibilis, & præterea imponitur obligatio venditori, vt eum redimat, quando emptor voluerit, quæ etiam est pretio æstimabilis. Potest tamen emptor pacisci, vt si redemptio fiat, eodem pretio fiat, quo emptio facta est: quia potest pacisci vt resoluatur contractus. sicut enim dum emitur talis census, acquirit emptor censum & illam obligationem à venditore: ita etiam dum emptio resoluatur, restituit venditori censum & illam obligationem: ac proinde potest exigere pretium pro vtroque datum. vide supra cap. 21. num. 118. vbi alia ratio eaque solidior indicata.

64 Redemptio eodem pretio.

DUBITATIO XI.

Vtrum alia quedam pacta, quibusdam locis contractui censuali addi consueuerint licita.

PRimum est, Vt venditor semper teneatur ad pensionem, etiam si res censui subiecta casu pereat. Quidam putant hoc pactum esse iniquum. Primò, Quia est contra naturam contractus censualis, qui postulat vt re pereunte, census pereat. Secundò, Iniquus esset contractus, si emerem à te agrum, annuè reddentem 10. mensuras, cum pacto vt si ager pereat, vel minus reddat, tenearis in perpetuum supplere ex tuis bonis vsque ad decem mensuras: atqui talis est emptio census cum illo pacto: ergo.

65 I. Pactum, et si res pereat, soluen- dam pensionem.